

Hille brandförsvar

I mitten på 1930-talet byggdes en brandstation strax norr om skomakare Hållinders tomt, samt bildades en s.k. Borgarbrandkår. En motorspruta anskaffades. Något år senare anskaffades även en brandbil, det var en ombyggd lastbil av märket "REO". Så inträdde en ny tid vad gällde brandförsvaret i Hille.

Tidigare hade man i de flesta byarna egna brandutrustningar, vilka bestod av sprutor av olika typ, vanligtvis en träbalja försedd med handpump, samt slangar, hinkar och ibland ett brandsegel. Dessa brandattiraljer förvarades i "spruthus", olika stora alltefter behovet.

Det största stod på den plats där den ovan omnämnda brandstationen byggdes och flyttades då till som den då kallades, Anderssons åkern direkt väster om uthusen vid Milbo efter nuvarande Milbovändan, där det fanns kvar till slutet på 50-talet.

I det spruthuset stod en fyrhjulig hästanspänd spruta som numera tillhör samlingarna på Hille hembygdsgård, samlingar som innehåller ytterligare fyra sprutor, tre på hjul och en bärbar. Från vilka byar dessa kommer är ej klarlagt.

För att återgå till de olika byarnas spruthus. Man kan väl anta att det ovan omnämnda spruthuset vid Milbo var gemensamt för Hille och Varva byar. De har ju sedan långt tillbaka utgjort en bysamfällighet.

Forsby bys spruthus var enligt Lennart Sandin beläget väster om vägen ungefär vid Hammars handelsträdgård. Det revs någon gång på 50-talet.

I Åbyggeby fanns det två spruthus ett på södra och ett på norra. Södras hus stod intill Ruben Perssons garage och flyttades bort därifrån för ca 25 år sedan för att användas som jaktstuga på Åbyggebyskogen. Norra Åbyggeby har sitt spruthus i behåll och det ser ut att vara väl underhållet. Det står högt på vägslänten mittför Ol Jöns. Enligt Torgny Almgren förvaras sprutan i uthuset vid Ol Jöns.

Mårdängs spruthus finns också bevarat, det står strax intill vägskälet vid Spruthusvägen. Det verkar vara i ett väldigt dåligt skick, med den öppna dörren hängande på sned. Det är ett mycket litet hus, som inte kunde rymma så värst mycket släckningsredskap.

Oppala hade sitt spruthus beläget intill vägen på åkem mellan Josef Lindéns, nuvarande Birgitta och Bengt Olssons, och Oppala bygata, detta enligt Agnes Lindén. I Björke var det ganska centralt placerat väster om Åbron på Östersi, ungefär i närheten av där Ulrica och Nicklas Lindblom bor. Om detta spruthus finns bevarat ett

protokoll från 1899 där Björke byamän beslutar att "lägga nytt tak å spruthuset af handspäntad spån, att utföra arbetet uppdrogs åt O Sjölund virke samt spik bekostas af Hemmansegarnas kassa, och arbetslön af byns gemensamma kassa". Trödjes spruthus hör också till de som skattat åt förgängelsen. Det stod i närheten av affären i Trödje och när den byggdes ut revs spruthuset. Sprutan kan ju vara en av de fem på hembygdsgården.

På Iggön har utvecklingen varit likartad, huset förföll där det stod intill dåvarande Fredrik Petterssons tomt. Sven Sandberg minns att i sista halvan av 40-talet användes prutan till att spola skridskois på Flaksjön. Vattenbaljan var då sönderrostad men pumpen fungerade bra.

Hilleviks bruk hade också ett brandförsvar, spruthuset var beläget i närheten av herrgården, Nanna Andersson minns det men hon kan inte exakt ange platsen och huset är borta sedan länge.

På Eskön har utvecklingen för spruthuset gått i en annan riktning, enligt Valter Nordin var det beläget invid korsningen av Gamla skolvägen och Havsvägen, därifrån flyttade Sommarstugeföreningen det en bit och gjorde om det till en toalett.

Detta är en genomgång av spruthusen inom nuvarande Hille församling.

Det har ju en gång då Hille nådde ända till Nynäs och Tolffors troligen funnits många fler, men de förändringar, ifråga om brandskyddet, som väl skedde i samband med inkorporeringarna till Gävle stad fram till och med 1920-talet, gör att frågan om dessa lämnats därhän Sprutorna och den övriga brandutrustningen som funnits i de olika Spruthusen samt "assurans-sprutoma" får jag återkomma om i ett senare nummer.

Olov Wedin.

Spruthus N Åbyggeby

[Hillebygden, Nr. 1, 1999]